

In de westerse wereld begint een schoolboek over geschiedenis meestal met de beschavingen van het oude Mesopotamië en Egypte, gevolgd door hoofdstukken over de Grieken en de Romeinen, de middeleeuwen en de renaissance, Columbus en Copernicus, Napoleon en de Verlichting, het Britse kolonialisme en de Amerikaanse onafhankelijkheid, met tot besluit de twee wereldoorlogen. Terwijl de leerlingen door de jaren heen voortgaan, komt het leerprogramma gedetailleerder terug op de oudheid, de middeleeuwen en de moderne tijd, met ook meer hoofdrolspelers: Caesar en Cleopatra, het Heilige Roomse Rijk en de pest, Maarten Luther en Lodewijk xiv, de slavenhandel en de industriële revolutie, het Weens Congres en de Krimoorlog, Franklin D. Roosevelt en Jozef Stalin. En daarna wordt het stokje doorgegeven aan de sociale wetenschappen.

Over het algemeen komen niet-westerse samenlevingen alleen aan bod wanneer ze contact met het Westen hebben gehad. Per slot van rekening stonden de Mongolen in 1241 voor de poorten van Wenen. Maar over het leven en het tijdperk van de Boeddha en Confucius, de nalatenschap van het Mogolrijk, de ontdekkingsreizen over zee van de Chinese Mingdynastie, en veel andere steunpilaren van het erfgoed van Azië is zelfs bij studenten geschiedenis op universitair niveau weinig bekend. Omdat de Europeanen de wereld in de periode van de vijftiende tot de twintigste eeuw koloniseerden, weten ze vaak iets meer over buitenlandse regio's dan Amerikanen. Maar hoezeer het kolonialisme het Westen ook heeft verrijkt, het neemt nog steeds geen grote plaats in het westerse onderwijs over het verleden in. De Aziatische leerboeken zijn natuurlijk ook gericht op de eigen geschiedenis van hun eigen natie en beschaving, wat over het

algemeen ten koste gaat van de Egyptenaren en de Grieken. Bovendien zijn de Chinezen, Japanners en Koreanen net zozeer als de Europeanen bereid om hun onderwerping van elkaar en hun misdaden tegen elkaar te vergoelijken, of weg te laten. Maar vanwege het kolonialisme kan de Aziatische geschiedenis het Westen niet wegdrücken zoals het westerse onderwijs dat met Azië doet.

De diepgaande connecties tussen Oost en West onderstrepen de behoefte aan een evenwichtiger verslag van de wereldgeschiedenis. Maar zoals Sebastian Conrad op overtuigende wijze aantoonde in zijn boek *What Is Global History?* lijdt de discipline nog steeds onder eurocentrisme en een op de natiestaat gerichte visie, wat afbreuk doet aan de rol van niet-Europese beschavingen en aan wereldwijde processen als het kapitalisme die de connecties tussen de regio's in stand hielden.¹ De essentie van de wereldgeschiedenis is daarentegen het verslag van de co-evolutie van diverse beschavingen en een registratie van hun wederzijdse invloed. Vergeet niet dat zowel de geschiedenis van vandaag als de regels van morgen worden geschreven door de winnaars – en Azië wint terrein. Terwijl Azië verder naar de top stijgt, zal het grootste gat in de westerse historische kennis door Aziaten worden opgevuld in hun eigen woorden. Hoe ziet de geschiedenis eruit vanuit Aziatisch perspectief?

Het oude Azië: de dageraad van de beschaving

De geboorte van de menselijke beschaving zoals we die nu kennen, vond plaats in West-Azië. In Mesopotamië en Klein-Azië (Anatolië) konden mensen zich dankzij het gebruik van eenvoudige landbouwgereedschappen tijdens de neolithische revolutie ontwikkelen van stammen van jager-verzamelaars naar op een vaste plaats verblijvende agrarische gemeenschappen die dieren als paarden en honden hielden. De Natuifliërs van de Oost-Levantijnse regio waren jager-verzamelaars die bijna 15.000 jaar geleden begonnen tarwe te vermalen om er brood van te bakken. Versterkingen die zijn gevonden bij Byblos, Aleppo en Jericho geven aan dat hier omstreeks 7000 v.Chr. nederzettingen waren, waarmee dit de oudste permanent bewoonde steden van de wereld zijn. Bij archeologische opgravingen in de omgeving van Göbekli Tepe en Çatalhöyük, in het huidige Turkije, heeft men aardewerk met patronen, uniforme bakstenen huizen, en zelfs religieuze beeldjes aangetroffen.

Omstreeks 3800 v.Chr. bloeiden de grote Soemerische stadstaten Ur, Kish en Babylon nabij de samenstroom van de rivieren Tigris en Eufrat.

Er bloeiden ook prehistorische beschavingen in Oost-Azië. Landbouw werd rond 6000 v.Chr. wijdverbreid toegepast op het grote schiereilandvormige deel van Zuidoost-Azië, rond 5000 v.Chr. in Japan tijdens de Jōmon-periode, en rond 4000 v.Chr. in China. Omstreeks 3500 v.Chr., in de vroege bronstijd, waren Harappa en Mohenjo-Daro in de Indusvallei (het huidige Pakistan) de grootste centra van de oude wereld, met brede straten, platforms om te baden, een drainagestelsel en reservoirs. De volken van de Indusvallei vereerden tal van godheden, waaronder terracotta beelden van de godin Shakti. Met de migratie van Arische ('edele') volken uit Centraal-Azië rond 1800 v.Chr. verspreidde de Indo-Arische beschaving zich zuidwaarts over de Gangesvlakte, waar de herderstradities en sociale structuren werden vastgelegd in de hymnen in het Sanskriet van de oudste religieuze teksten in de wereld, de Veda's, die de basis vormden voor het hindoeïsme.

Halverwege de bronstijd, omstreeks 2300 v.Chr., bogen de Soemerische stadstaten voor het machtige Akkadische Rijk. Daarna heersten de Assyriërs over nog grotere gebieden, nadat ze hun Anatolische buurvolk, de Hettieten, hadden onderworpen, die ijzer konden uitsmelten om er werktuigen en wapens van te maken. De Assyriërs en de Babyloniërs (vooral onder koning Hammoerabi) ontwikkelde een uitgebreid stelsel van wetten dat het maatschappelijk leven en een verfijnde werkverdeling onder de arbeidersklassen regelde. Ze onderhielden ook diplomatieke betrekkingen met Egypte en dreven er handel mee, zoals met de levering van olijfolie, wijn, cederhout en de hars die werd gebruikt voor mummificatie. In 667 v.Chr. werd Egypte overwonnen door de Assyriërs en kwam er een einde aan de tijd van de piramiden.

De beschavingen van Azië verspreidden hun verworvenheden in alle richtingen. In 1500 v.Chr. ontwierpen de zeevarende Feniciërs van de Levant (aan de Middellandse Zee gelegen) een alfabet dat werd gedocumenteerd op Egyptische papyrusrollen en werd overgenomen door de Grieken, een belangrijke handelspartner in het Middellandse Zeegebied. Landinwaarts, in de regio van de Kaspische Zee, maakten de nomadische Scythen zich de oorlogvoering te paard eigen, veroverden de

steppen van Centraal-Azië en plunderden sedentaire gemeenschappen, zoals het volk van de Meden (in het huidige Iran). Ze heersten bovendien over een uitgebreid handelsnetwerk dat Grieken, Perzen en Indiërs verbond en dat vanaf de achtste eeuw v.Chr. floreerde.

Deze routes over land van handel en cultuur reikten helemaal tot aan China, dat in het eerste millennium v.Chr. zijn bestuurlijke macht over de vallei van de Jangtsekiang had geconsolideerd. De opeenvolgende Zhia-, Shang- en Zhou-dynastieën breidden het gebied van de Chinese beschaving uit door allianties en veroveringen, waarbij ze de Rong-barbaren aan de westgrens inlijfden. Tegelijkertijd dreven de Zhou incidenteel handel met de diverse nomadische volken van Zuid-Siberië en de meer sedentaire volken van Bactrië, die veel gebruikmaakten van eenasige strijdwagens. Deze westelijke Zhou-dynastie bracht voor het eerst het begrip *Zhongguo* ('Middenrijk') naar voren om onderscheid te maken tussen hun keizerlijke staat en die van hun vazallen en van de machtige leenheren op de noordelijke vlakten. De Zhou brachten ook de kosmologische *I Tjing* voort, een tekst die tot doel heeft het menselijk gedrag in harmonie te brengen met de cyclische patronen van de natuur.²

Drieduizend jaar geleden was het een komen en gaan van de krachten van handel, conflict en cultuur in het uitgestrekte gebied van het Middellandse Zeegebied tot in China met steeds intensere patronen van uitwisseling. Rond 550 v.Chr. verdreef het nomadische volk van de Achaemeniden de Scythen en vestigde het zich in de Perzische regio. De Achaemeniden bouwden een rijk op dat zich uitstreckte van de Balkan tot de Indusvallei; het was het grootste rijk van de oude wereld. De Koninklijke Weg van Cyrus de Grote strekte zich over 2700 kilometer uit van Susa naar Saris in het westen van Anatolië. Koeriers te paard legden deze afstand in slechts zeven dagen af, waarmee ze de snelste postdienst van de oudheid waren. Cyrus en zijn zoon Darius bouwden rijke steden als Persepolis, terwijl hun bestuurlijke autoriteit een bron van afgunst werd voor de volken aan de Middellandse Zee. (Voor de Griekse geschiedschrijver Herodotus vertegenwoordigde Perzië het meeste van wat er bekend was van Azië.) De Achaemeniden hadden een taalkundige verwantschap met de Sanskrietsprekende volken van Zuid-Azië gemeen, naast een maatschappelijke hiërarchie van priesters, heersers, strijders en boeren. Hun religie, bekend als het zoroastrisme, was een

filosofisch getint monotheïsme dat invloed uitoefende op lokale religies, zoals die van de Joodse stammen die aan de oostkust van de Middellandse Zee tussen Mesopotamië en de Nijl woonden.

Halverwege de zesde eeuw v.Chr. was India het epicentrum van nieuwe religieuze ontwikkelingen. In de oostelijke Gangesregio (de huidige provincie Bihar met het zuiden van Nepal en het westen van Bangladesh) bloeiden oude koninkrijken die sterk verschilden van de Indo-Arische bolwerken in het noorden. In het koninkrijk Magadha nam prins Siddhartha Gautama afstand van de heersende Vedisch-hindoeïstische *dharma* (eeuwige orde of wet) en werd een ascetische heilige die bij Bodh Gaya verlichting bereikte en zijn eerste preek hield bij Sarnath. De eerste boeddhistische raad kwam kort na de dood van de Boeddha bijeen in Rajgir, de hoofdstad van Magadha.³

Noordelijker, in China, werd de Zhou-dynastie dankzij de overgang van brons naar ijzer een pionier in landbouwplougen, terwijl hydrologische technologieën met dammen, dijken en kanalen het mogelijk maakten de bovenloop van de Jangtsekiang te bedwingen voor irrigatie. Andere uitvindingen van de Zhou-dynastie waren het decimale stelsel in de wiskunde en een efficiënte weeftechniek voor zijde. Zelfs toen de stabiliteit van de Zhou-dynastie verloren ging in het tijdperk van de Strijdende Staten (481-206 v.Chr.) bloeiden er ‘honderd scholen van het denken’. De militair theoreticus Sun Tzu schreef zijn verhandeling *De kunst van het oorlogvoeren*, waarin hij strategieën in spionage en tactieken op het slagveld onthulde. Grote wijzen als Mozi, Mengzi (Mencius) en Confucius brachten diepgaande filosofische reflecties over sociale normen en waarden voort. Ook kwamen er naturalistische filosofieën op als het taoïsme, dat de dualiteit van yin en yang voorstelde als schijnbaar tegengestelde krachten die in essentie deel uitmaken van hetzelfde Ene.

In 221 v.Chr. was de Qin-dynastie opgekomen en had de stabiliteit hersteld. De eerste keizer van deze dynastie, Qin Shi Huang, bracht eenheid in China's taal, maateenheden, munteenheid, belastingstelsel en volkstelling. Om de nomadische Xiongnu in het westen af te weren begonnen de Qin met de bouw van de Chinese Muur. Terwijl de Qin hun rivalen in het oosten en het zuiden verpletterden, migreerden veel Chinezen over de rivier de Yalu en overspoelden het koninkrijk Gojoseon op het Koreaans Schiereiland. Chinezen en Koreanen migreerden

ook over de Straat van Tsushima naar de Kyushu-eilanden van Japan, waar in de Yayoi-periode bijzonder aardewerk, bronzen klokken, het shintoïsme en een animistische religie waren ontwikkeld. De migranten van het vasteland brachten het Chinese schrift met zijn karakters mee, dat een fundament werd voor het Japans en andere Oost-Aziatische talen. De Han van Midden-China schoven ook in grote aantallen op; zij gingen naar het noorden van Vietnam, waar de Chinese legeraanvoerder Zhao Tuo het koninkrijk Nanyue vestigde, dat de huidige Chinese provincies Yunnan, Guangxi en Guangdong omvatte.

De Qin-dynastie stortte al snel in na de dood van Qin Shi Huangs zoon in 207 v.Chr. en werd na een periode van onrust opgevolgd door de nog machtigere Han-dynastie. Deze bevorderde het confucianisme als nationale religie en als leerprogramma voor de keizerlijke ambtenarij.

Vooral onder het ruim een halve eeuw durende bewind van keizer Wu-di (140-87 v.Chr.) verenigde de Han-dynastie afzonderlijke koninkrijken tot een groot keizerrijk, met ook de onderwerping van de Nanyue in het zuiden. Dankzij hun macht konden de Han het gebied van de lastige Xiongnu inlijven en tot een schatting betalende regio maken, en konden ze via de vruchtbare Gansu-corridor oprukken tot in het Tarimbekken in de richting van het Pamirgebergte van Centraal-Azië. De Han vestigden ook connecties te land en ter zee met India, Ceylon, Egypte en Rome. Alles bij elkaar vormden ze zo het eerste geritualiseerde trans-Aziatische handelsnetwerk.

Doordat de Han westwaarts oprukten, werden de nomadische Yuezhi van Xinjiang naar de andere kant van het Karakoramgebergte en het Pamirgebergte gedreven, waar ze het Kushanrijk vestigden met Peshawar als middelpunt. De Yuezhi namen de boeddhistische cultuur over van de Gangesvallei, die ten zuiden van hen lag, en verspreidden het boeddhisme noordwaarts naar Centraal-Azië, waar de volken van Sogdië, die het land tussen de rivieren Amu Darya en Syr Darya bewoonden, de basis legden voor de grote zijderoute-steden Samarkand en Boechara (in het huidige Oezbekistan). Vanuit de andere richting rukten de Achaemeniden ondertussen steeds verder oostwaarts op naar dit strategische gebied, waarbij ze Sogdië als een soort provincie inlijfden.

Maar de Achaemeniden kregen met een grotere bedreiging vanaf hun westelijke grens te maken toen de legers van Alexander III van Macedonië (Alexander de Grote) in oostelijke richting doordrongen tot aan de rivier de Indus. Alexander versloeg keizer Darius III, maar liet de efficiënte bestuurs- en belastingstructuur van de Achaemeniden intact. Het oostelijke bolwerk Gandhara van de Achaemeniden bleef een rijk melange van Perzisch zoroastrisme, Indisch hindoeïsme en het boeddhisme van de Gangesvallei, waarbij grote steden als Charsadda en Taxila beurtelings de hoofdstad waren. Het Mauryaanse Rijk, dat opkwam in de oostelijke Gangesregio Magadha, veroverde grondgebied in noordelijke richting naar Taxila, waarbij koning Chandragupta werd geadviseerd door de grote strateeg Chanakya (ook bekend als Kautilya). Nadat het Mauryaanse Rijk een basis had gevestigd in Taxila, liet Chandragupta's kleinzoon Asoka overal in Gandhara boeddhistische stoepa's bouwen. Het Mauryaanse Rijk verzwakte na de dood van Asoka in 232 v.Chr., waardoor de deur openstond voor koning Demetrius van Bactrië, een van de opvolgers van Alexander van Macedonië, om rond 200 v.Chr. Gandhara te veroveren. Daarna stimuleerde koning Menander, die in Bagram (ten noorden van Kaboel) was geboren, de aanleg van de Grote Weg die van Centraal-Azië door de vruchtbare Punjab helemaal naar de monding van de Ganges liep.

Inmiddels waren de Parthen, erfgenamen van de Achaemeniden-beschaving, opgekomen en hadden zich verspreid vanuit hun bolwerk ten oosten van de Kaspische Zee. Zij beheersten nu een groot gebied met Anatolië in het westen en de Eufraatvallei en Perzië in het midden, helemaal tot aan het grensgebied met China in het oosten. Terwijl er in het Middellandse Zeegebied en de Kaukasus schermutselingen waren met de Romeinen (die de Grieken als machthebbers in de regio waren opgevolgd), onderhielden de Parthen en hun Sogdische tussenpersonen de zijderoute voor handel in specerijen uit India en thee en porselein uit China die door de Romeinen werden gekocht, en Romeins glas, zilver, ivoor en goud dat werd gekocht door de Chinezen. De Chinezen stuurden ook diplomatieke gezanten als Zhang Qian op grote westelijke reizen om nauwere banden aan te knopen met de Parthen.

Ondanks de enorme geografische en culturele verscheidenheid van de regio kon het boeddhisme fungeren als de lijm die de talloze Aziati-

sche culturen bijeenhield. Bamiyan werd een belangrijk middelpunt van boeddhistische geleerdheid waar monniken een opvallende kunstzinnige stijl ontwikkelden met een combinatie van vormelementen uit Perzië, India en Gandhara. Dunhuang in het Tarimbekken, de plaats waar verbluffende boeddhistische grotten in de bergwanden zijn uitgehakt, was het kruispunt van diverse handelsroutes die Mongolië en Tibet verbonden met het rijk van de Parthen en de Levant. Terwijl monniken en handelaars van de Han over de zijderoute reisden, zochten ze ook inspiratie; zo namen ze door de Sogdiërs vertaalde boeddhistische teksten mee terug naar huis. Het boeddhisme verspreidde zich op deze manier verder door het rijk van de Han in een soort tangbeweging vanuit India aan de westkant en vanuit Zuidoost-Azië aan de zuidkant. In 155 na Christus introduceerde de Han-keizer Huan boeddhistische ceremoniën in het keizerlijke leerprogramma als aanvulling op het confucianistische onderricht. In Oost-Azië voorzag het confucianisme dan ook in de regels voor de maatschappelijke organisatie op basis van rechtvaardigheid en welwillendheid, terwijl het boeddhisme, het Chinese taoïsme en het Japanse shintoïsme voorzagen in de spirituele behoeften van de mensen.

De routes over zee die diverse delen van het oude Aziatische systeem verbonden, waren zelfs nog belangrijker dan die over land. In de eerste eeuw v.Chr. voeren wel honderdtwintig Griekse schepen per jaar door de Rode Zee en wisten langs de kust varende op moessonwinden de Indiase havens te bereiken. Ze keerden naar huis terug met jade, kralen en specerijen uit Zuidoost-Aziatische eilandrijken als Sumatra en Java. Een robuuste handel met het Indiase subcontinent versnelde de indianisering van Zuidoost-Azië, vooral in het koninkrijk Funan in de Mekongdelta en bij de Khmer, een volk waarvan leden trouwden met Indiase handelaars, die hindoeïstische en Indiase geschriften toevoegden aan de Birmese, Javaanse en Thaise talen. De Indiase kennis van de geneeskunde vond ook zijn weg langs deze route, tot in Chinese farmacologische teksten. De opvolger van Funan, het koninkrijk Srivijaya, was een beroemd boeddhistisch kruispunt. Koning Songtsen Gampo van het machtige koninkrijk Tibet nam het boeddhisme aan onder invloed van zijn Nepalese en Chinese vrouwen. Deze Indiase-Chinese, boeddhistische-confucianistische uitwisseling in India en China via

Centraal- en Zuidoost-Azië maakte het oude Azië tot een rijke culturele zone, die nog lang bleef bestaan nadat het rijk van de Han in de tweede eeuw uiteen was gevallen. Door de neergang van de Han en de daaropvolgende chaotische periode van zes dynastieën kon het koninkrijk Goguryeo in Korea zich bevrijden van het juk van de Han, en de grootste onafhankelijke staat op het Koreaans Schiereiland stichten. Dit rijk bestreek een gebied van de rivier de Yalu tot het schiereiland Liaodong. Een ander Koreaans koninkrijk, Baekje, wist ook zijn eigen territorium te behouden en handel te drijven met China. Baekje verwelkomde monniken uit Gandhara, die in de vierde eeuw het boeddhisme naar het koninkrijk brachten, en daarna nog veel meer Indiase monniken, die met de bouw van kloosters en tempels begonnen. De prinses van Ayodhya in India trouwde zelfs met een lid van het Koreaanse koningshuis.

Net als in Korea ontwaakten ook in Japan diverse koninkrijken, waarbij de Yamato een machtig regime vormden dat van 250 tot 710 heerste. Tijdens het bewind van prins Shōtoku (593-622) in de Asuka-periode bloeide het boeddhisme in de Japanse gemeenschap, terwijl het confucianisme bepalend was voor de ambtenarij. De Yamato namen de Chinese kalender over en stuurden Japanse studenten naar China om zich verder te verdiepen in zowel het boeddhisme als het confucianisme. Tegelijkertijd streefde Japan een gelijkwaardige positie na met de Chinese keizer en weigerde het een ondergeschikte status te aanvaarden. Zelfs in tijden waarin China, Korea en Japan twistten om hetzelfde grondgebied, werden ze door onafgebroken migratie samengebracht in een gemeenschappelijk Oost-Aziatisch systeem van handel en wederzijdse culturele invloeden.

Ook in Zuid-Azië ging de vooruitgang op intellectueel en cultureel gebied verder. Het Kushanrijk onder leiding van keizer Kanishka werd sterker na de neergang van het Mauryaanse Rijk, maar zette de warme aandacht voor het boeddhisme van Asoka en Menader voort. In het jaar 150 kwam Kanishka aan de macht en heerste hij over een groot rijk dat zich uitstrekte van de Bactrische regio's in het Tarimbekken (het huidige Xinjiang) tot helemaal aan de Ganges. Het Guptarijk, dat hierna de Gangesregio beheerste na 320, markeerde een gouden tijd van hoge culturele en wetenschappelijke verworvenheden, zoals de voltooi-

ing van het grote epos *Mahabharata* en de uitvinding van de wiskundige nul en het schaakspel. De befaamde universiteit van Nalanda trok zelfs studenten uit Centraal-Azië en Korea en kon eind zevende eeuw bogen op de beroemde Chinese monniken Xuanzang en Yijing, die tientallen boeddhistische teksten van het Sanskriet in het Chinees vertaalden. De Gupta's breidden hun rijk ook oostwaarts uit met Bengalen en bouwden sterke handelsbetrekkingen op met het koninkrijk Srivijaya, dat in de loop van bijna een eeuw de grootste boeddhistische tempel ter wereld bij Borobudur op Java bouwde. De Gupta's voerden textiel en parfum uit naar Rome – totdat zowel de Gupta's als de Romeinen in de vijfde eeuw ten onder gingen als gevolg van oprukkende Hunnen uit de regio Altai ten oosten van de Kaspische Zee (het huidige Kazachstan).

Toch bleef de verbondenheid van het Aziatische continent bloeien. Papier, zijde, buskruit en luxegoederen werden over de zijderoutes in alle richtingen verspreid, net als filosofische ideeën en religieuze doctrines. Vanuit West-Azië kwamen bovendien nieuwe religies op. In het Palestina onder de Romeinen verspreidden volgelingen van de prediker Jezus Christus zijn boodschap over de Levant en de Kaukasus; vroege christelijke missionarissen als de apostel Thomas doopten bekeerlingen tot in Kerala in het zuiden van India. In deze tijd splitste de nestoriaanse kerk van Byzantium zich af van de kerk van Rome en kreeg vaste voet aan de grond in Constantinopel en Anatolië; in het rijk van de Sassaniden groeide zijn aanhang, die zich verder oostwaarts over Centraal-Azië tot in China verspreidde. Het oude Azië was een lappendeken van beschavingen die contact met elkaar hadden via de krachten van handel, conflict en cultuur.

De expansieve krachten van Azië

Byzantium was niet het enige religieuze rijk dat zich in de eeuwen na de plundering van Rome in oostelijke richting uitbreidde. In Arabië, waar lange tijd een mix voorkwam van zoroastrisme, jodendom, nestorianisme en talloze inheemse religies, werden veel Arabieren geïnspireerd door de openbaringen van de profeet Mohammed in 610 in Mekka. Na zijn dood in 632 verenigden moslimstammen zich tot het Kalifaat van de Rashidun, dat gebieden in Egypte en Noord-Afrika veroverde en dat de Sassaniden en de Perzen onder de voet liep in het oosten. Deze

vroege islamitische eenheid bezweek echter onder twisten over de opvolging, waardoor er binnen het heersende kalifaat van de Omajjaden een scheuring optrad tussen de rivaliserende sekten van soennieten en sjiieten. Al in het begin van de achtste eeuw was de islam doorgedrongen tot zowel het Iberisch Schiereiland van Europa als de grensstreken van India.

De opvolgers van de Omajjaden, de Abbasiden, bekeerden de machtige Turkse stammen van de Ferghanavallei (in het huidige Oezbekistan) en sloten een alliantie met hen – en met het machtige Tibetaanse Rijk, dat heerste over het uitgestrekte gebied van het Tarimbekken, de Himalaya, Bengalen en Yunnan, waarna ze gezamenlijk in 751 de legers van de Tang-dynastie (voor een deel onder leiding van generaal Gao Xianzhi uit het koninkrijk Goguryeo in Korea) versloegen in de belangrijke Slag bij Talas, nabij het Tian Shan-gebergte in het huidige Kirgizië. Ondanks deze overwinning op de Tang kwamen de Abbasiden in 755 de Tang te hulp bij het neerslaan van een opstand van de eigen half-Sogdische, half-Turkse generaal An Lushan.

Terwijl de alliantie van Arabieren, Turken en Tibetanen de garnizoenen van China uit Centraal-Azië verdreef, brachten hun legers en handelaars (onder meer van de nomadische Oeigoeren) de Chinese verfijnde kennis van het papier maken mee in westelijke richting. De tweede kalief van de Abbasiden, Al-Mansoer, maakte van Bagdad zijn nieuwe hoofdstad aan de oevers van de Tigris (net ten noorden van de vroegere hoofdstad Ctesiphon van de Sassaniden). Later bouwde kalief Haroen ar-Rasjid (regeringsperiode 786-809) het Huis van Wijsheid als verzamelplaats voor talloze geleerden, zoals de Perzische wiskundige en astronoom Mohammed al-Chwarizmi, die een pionier was in de algebra (*al-jabr*) en de bestudering van Indiase cijfers, en Hunayn ibn Ishaq, een nestoriaans-christelijke, veelzijdige geleerde die meer dan honderd werken van de Griekse filosofen Plato en Aristoteles in het Syrisch en het Arabisch vertaalde. Naast deze collectie van vertaalde kennis was er de gewaardeerde wiskundige en astronoom Al-Biruni, die in 997 in de vesting Nandna in de heuvels van Punjab de omtrek van de aarde berekende. De bijdragen van het kalifaat aan de regio waren dus religieus, intellectueel en economisch van aard.

Ondanks de nederlaag in de Slag bij Talas beleefde China onder de